

Nro 28.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Aprilisnek 8 dik napján 1794.
esztendőben.*

Az egymást féltő szerelmeseknek tanúságokra.

Minden indulatok közt leg nagyobb, leg mértékletlenebb, leg forróbb, leg háborúsabb, leg nyúghatatlankottatobb, de égyfzersmind gyakorta leg veszedelmesebb a' szerelmeteseknek egymást féltése, úgy annyira, hogy a' ki ez által magát el ragadtatni engedi, nem gyönyörűség, hanem valósággal pokol annak az ő élete. Az éggymást féltő szerelmeteseknek sem éjjeli, sem nappali nyúgodalmok nintsen; sőt még akkor is, midön égyütt vagynak, midön éggymás közt nyájason beszélgetnek, akkor is az egymást fél-

tésnek nyúghatatlankodtató gondolattjai epefztik elméiket. Az éggymást féltők tsak egygy órátskát se lehetnek éggymástól távól, mellyben egygymáshoz való titkos hivségtelenséggel ne vádolnák éggymást; mellyben gyanús gondolatokkal ne fáralztanák elméiket; mellyben az éggymáshoz való szeretetnek, és az éggymásra való bolzfzonkodásnak nyúghatatlan habjai között ne hányattatnának; mellyben a' bolzfzúállásnak keserű epéje ne rongálná egésségeket. Sőt gyakorta meg esik, hogy a' bolond szerelem által meg vakítatván mind magoknak, mind másoknak meg lábolhatatlan veszedelmet okoznak. Ezer meg ezer példákat lehetne elő hordani mind a' régibb, mind az újjabb időknek történeteik között, hogyha szerelmes historiát akarnánk írni. — Éggymáshoz való szeretetnek tudósítatunk egygy Párisból jött levél által. Múlt hólnapban egygy *Wiendelfeld* nevű *Aacheni*, avagy *Aquisgranumi* gazdag *Bankós* gvillotinirozttatott meg *Párisban* feleségének féltősége miatt (z). Ez a' hosszú hajú, de kurta elméjű asszonyi állat tellyességgel nem szenvedhetvén igen szépen termett és ifjú férjének más személlyel való társalkodását, nem hitvesének, hanem lógos társának meg bolzfzúllására, el vádolta a' *Revolucionális* széknél, a' melly a' nevezett férfinak ágyasát meg fogattatván, éggymáshoz való szeretetnek

(z.) Banco, Banque, ollyatén privilegiáltatott közönséges kereskedő ház, mellynél a' kereskedők rész szerént bátorságnak okáért, rész szerént pedig, hogy a' sok ide 's tova való fizetéstől mentek legyenek, pénzeiket le teszik, mellyekből annakutánna adosaikat cambium, az az, tserelés által ki fizettetik. Így kell a' dolgot fel venni: Itt Bétsben vagyon illyetén közönséges bankós, vagyon Hamburgban, Amsterdamban, és másutt is. Tegyük fel, hogy egygy Bétsi kereskedő egygy Hamburgi kereskedőtől éggymáshoz való szeretetnek mázsa nádmézet és kaffét

levelekre talált nálla, mellyekből világosan ki sűlt, hogy a' gazdag bankós nemcsak égyet értett a' Frantzia K. Társaságnak külső ellenségeivel, hanem ennekfelette a' múlt hólnapban ki nyilatkozottatott nagy complótban is részesűlt. Mellyre nézve meg győzöttetvén hivségtelenségéről, Madame Gvillotinéhoz utasítatott.

Múlt postán Érd. Olvasóinkhoz ment Kurirunknak táskájában summásan le irtuk, múlt hólnapnak 13 dik napján, Párisban történt nevezetes nagy változást, az az, a' Frantzia új constitutió, és a' N. Gyűllésnek tagjai ellen titkon öfzve szövetekezett complótnak ki nyilatkoztatását. — A' mint mondatik, az úgy neveztetett *Cordelierseknek*, az az, fa tzipösöknek fejei vóltanak ezen öfzve esküvésnek szerző okai, a' kik irigyelvén a' Jakobinusoknak, és az ezekkel égyet értő, Köz. jóra ügyelő commissiónak nép előtt való tekintetét és kedvességét, alattomban el akarták törteni a' Frantzia szabadtságot és egyenlőséget,

C 2

vett és hozatott magának; fel teszem hogy egyy Hamburgi kereskedő kristály üvegeket selyem posztót, avagy más féle portékát vett, és küldetett magának egyy Bétsi kereskedőtől. Minthogy a' pénznek Bétsből Hamburgba, és onnan ide való meg küldetése bajos, és talám veszedelmes is vólna, a' Bétsi kereskedő le teszi az ide való Bankóban a' Hamburgi kereskedőnek tartozó pénzt, a' Hamburgi kereskedő pedig a' Hamburgi Bankóban. A' Bétsi Bankós assignátió által ki fizetteti az Hamburgi Bankóban a' Hamburgi kereskedőt. A' Hamburgi bankós pedig hasonló assignátió által fizetteti ki a' Bétsi Bankóban a' Bétsi kereskedőt, és így az illyen ki fizettetésnek módja nem egyébb, hanem stak tsupa tsere. Az illyen közönséges Bankosok minden esztendőben

következésképen égyet értettek az áristocratákkal és Rojalistákkal (a). *St. Just*, a' nevezett Köz. jóra ügyelő commissiónak szószóllója fedezte ezt fel a' N. Gyűllés előtt, ő tett leg elsőben is jelentést, hogy ismét egyy complót legyen a' Frantzia Köz. Társaságban, melly a' külső hatalmasságoknak plánuma szerént, közönséges éhséget, 's ez által békételességet, és zenebonát akart inditni a' nép közt. Sok helyett a' föld alá ásattattak az eleségek, meg akadályoztatott *Párisba* való hozattatások, pártos beszédek és irások által ingereltetett a' nép. — Ez után így szóllott *St. Just*: Ennek az egész öszve esküvésnek szerző oka a' *Londoni* ministerium, holott a' mostani Parlam-ntomnak öszve gyűlése előtt két nappal tartatott ministerialis tanátsban így szóllott egyy valaki: *Hogyha továbbá is folytatni fogjuk a' hadakozást, újabb erőszakos eszközöket keres a' N. Gyűllés ellenünk, és az által egészlen fel bosszontya maga ellen a' nemzetet. Hogyha békességet tsinálunk, hazafiak között való háború lesz köztök. Mind a' két esetre nézve szükség lesz a' Frantzia Köz. Társaságot el bontani igyekeznünk. Készülnünk kell ugyan szüntelen a' hadakozásra, de azomban halogatnunk az idej táborozásnak el kezdését s. a. t.* Ne tsudálkozzatok annakokáért, továbbá is így szóllott *St. Just*, hogy annyi sok féle forgó szél fenyegetett bennünket. A' *Párisi* gazdag lakosok gyakorta olliyan vendégséget ütöttek, mellyben 100 tallért is fizetett egyy személy, tsak azért, hogy magok mindent meg

számot vetnek éggymással, és hogyha többet fizetett ki az éggyk, mint a' másik, az a' következő esztendőre írja által.

(a.) Cordelierseknek neveztetnek *Párisban* azok a' Frantzia patrióták, a' kik a' vólt Francis-kánusoknak ki üresitetett klastromjában tartják gyűléseiket.

eméllzenek, a' népnek semmit ne haggyanak. — A' játéknéző házakban, és más közönséges helyeken különös éggymást meg ismértető jelekkel éltenek az ölzve esküttek. Sok olly Anglusok, Olaszok, Németek, és más nemzetbeliek vagynak *Párisban*, a' kik úgy ádgyák ki magokat, mint-ha hazájokban üldözést szenvedtek, 's e' miatt kellett volna nékiek hozzánk jönni, eleinten ótsárlották, motskolták hazájoknak igazgatóit, olly titkos fel-tétellel, hogy azon szin alatt a' minisztereknek belső szobáikba bétsúfzhassanak, 's mindeket ki tanullynak. Sok Austriai zsidók vagynak itten, a' kik a' kereskedésnek palástya alatt igyekeznek dolgainkat ki tanulni, 's oda meg írni. — Minekutánna közönséges végezés hoztatott volna az idegen nemzetbelieknek vagy közülünk való ki üzettetésekre, vagy meg fogattásokra, ki vévén mindazáltal a' mesterség gyakorlókat, következett napon minden ellenségeink mesterséget gyakorlókká lettenek. — Mind ezek a' ti engedelmességteknek, melly ellen minap is ki költem vólt, gyümöltsei. Annakokáért másképen kelletik politikátokat intézni; mindeneket el kell követnetek szabad Társaságunknak hasznára és meg erősítésére. Hát ugyan hol vagyon az a' *Tarpesiai* közikla? Hát nintsen é elegendő szívetek az áristocratáknak arról való le vettetésekre? Ellenségeink azok a' puha emberek, a' kik könnyü életek által ki gunyolják a' közönséges éle- tet; azért tellyességgel meg ne engedjétek, hogy egy ember is közöttetek korhelységgel töltse ide- jét. — Nintsen é elég építeni való hajónk? Nintsen é elég földünk a' mivelésre? Nintsen é ke- reskedésünk nagyobb virágozásra való vitelre? Az igaz és valóságos patrióta előjárók tsendesen, 's ölzve tétetett erővel munkálkodnak a' nemzet- nek bóldogságára; most pedig mindenik uralkod- ni kíván, 's egy sem akar tsupán polgár lenni. Nofza tehát bátran fogjuk és forgassuk Respubli- kánknak kórmányát, és még ma éreztessük meg a' nemzet képviselőinek *energiáját*, az az, rúgó- vasát, az idegenekkel. Tudtára vagyon a' Köz.

jóra ügyelő commissiónak, hogy az idei táborozásnak el kezdésével azért nem sietnek az öfzve szövethetzett hatalmasságok, hogy az alatt közöttünk belső nyúghatatlanságot indithassanak. — Titkos fel tétéleknek palástolására, *Mack* Austriai Generál szüntelen való készületben és mozdulásban vagyon seregeink ellen. — *Brüsszelben* és *Frankófurtumban* 3 millió hamis assignaták készítették a' Frantzia patrióták jószágaikra, és a' mi valóságos assignatáinknak fel tseréltetésekre. — Még most is sok idegen nemzetbeliek tartózkodnak Párisban, kik között nem régiben eggynehányan meg fogattattak. — Mind itt, mind másutt tsapjuk a' földre az ellenünk öfzve eskütteket, valameddig ezeket ki nem irtándjuk, soha sem lefz addig tsendesség közöttünk s. a. t.

Buchot Frantzia hadi minister azzal vádoltatott Márt. 19 ik napján tartatott ülésben, hogy ő sok által szökött idegen katonákat, és tábori foglyokat parantsolt Párisba, és annak környékére menni, égyfzersmind azt sürgették némelylyek, hogy a' nevezett minister adjon számot ezen tettéről a' Köz. jóra és bátorságra ügyelő commissiók előtt. — Eggy a' nemzet képviselői között azt bizonyította, hogy ezeket a' külső nemzetbelieket nemzeti köntösben látta, másik azt, hogy az előtt való nap estvéli 10 órakor 200 embernél többet látott égyütt lenni; ismét harmadik, hogy ő hallotta ezt kiáltani: *éllyen a' király!* — *Merlin* is fel szóllalt, 's olly nagy számmal lenni mondotta Párisban, és körülötte az desertoroknak számát, hogy egész ármádiát lehetne belöllök tsinálni. *Danton* azon panaszolkodott az úgy nevezett *Moniteur* Párisi közönséges újság levelek ellen, hogy az által minden Páris városát illető dolgok hazug és gyűlölséges formában adattatnak elől, 's égyfzersmind sürgette, hogy eggy olly közönséges újság levél irót rendellyen a' Köz. jóra ügyelő commissió, a' ki minden befzédjeit, tanátskozásait, és tselekedteit a' N. Gyűllésnek hiven, és igazán jegyezze

fel, 's közöllye e' világgal, a' melly kérése nem-
tsak jóvá hagyatott, hanem meg is határozatott
a' nemzetnek képviselői által.

Hadi Történetek és Környülállások.

1. *Koburg hertzeg jelentéséből.*

Márt. 21-dikén dél előtt ismét 1500 főből ál-
ló gyalog és lovas Frantziáság tsapott ki *Pope-
ringnél*, és hátrább is nyomta az ottan állott vi-
gyázó seregeinket. Azon közben azon környé-
ken vigyázó vitézeink a' nevezett helységnél ösz-
ve gyülekezvén, és mások is, mind reguláris ka-
tonák, mind fegyveres parasztok menvén oda se-
gittségekre, rajta hajtottak az ellenségen, és dél
után 1 óráig vissza is hajtották előbbi sántzokba.
Salis Austriai Generál Májor különösön ditséri az
ezen tsatázásban jelen vólt 14 lovas Hassusokat,
kik közzül sebet is kapott egy ember, és egy
ló. Ezen kívül az *Odonell* szabad seregéből 1
ember hólt meg; *Stuard* regementéből pedig 3
ember kapott sebet. — Ellenben mind hóltjai,
mind sebesei többen vóltak az ellenségnek, ki-
ket magával égyütt el hürtzólt.

Ottó F. M. Lájtinánt azt a' jelentést tette
Koburg hertzegnek, hogy *Márt.* 23-dikán viradta-
kor az *Arleaux* mellett állott Frantzia Generál,
égyet értvén a' *Dovayi* és *Bouchaini* erősségek-
nek kórmányozóival, mintegy 5000 gyalog, 2000
lovas Frantziásággal, és eggynehány ágyúkkal,
Abson, és *Somain* közt állott vigyázó seregeink-
re ütött, kiket a' *Ferdinánd* fő hertzeg huszár re-
gementéből való kapitány *Gr. Forgáts* által, haj-
nalban portára ki küldetett *Klemenschütz* nevű
hadnagy, jó idején meg sajditván, illendő helyen
jelentést tett. A' nevezett huszár regementnek
Löpper nevezetű fő Strázsamestere, mingyárt lár-
ma jelt adatott, mellyre a' körül belől fekvő 6
huszár escadronok öszve nyargalván, egész *Azin-
chourtig* vissza hajtották a' Frantziákat, a' kik is
rész szerént a' *Dovayi* és *Bouchaini* sántzokba,

rész szerént a' körül belől fekvő tetőkre vonván magokat, lehetetlen vólt a' nevezett fő Strázsa-mesternek tsupán lovasaival hozzájuk férni. A' velek való tsatázásban 15 Frantzia hüllött el, huszárjaink között pedig egy sem, hanem 10 ember, és 8 ló kapott sebet.

A' *Rajna* felső vidékén táborozó Austriai seregeknek kórmányozójától az a' jelentés küldetett a' *Bétsi* hadi Cancelláriához, hogy *Trevirum* környékén fekvő *Sierk* nevű várost, és néhány *Saar*, 's *Mósel* folyó vizek közt fekvő helységeket elfoglalt, és sok néppel meg rakta az ellenség, a' honnan mindazáltal a' *Blankenstein* F. M. Lájtnánt kórmányára bízott Austriai seregekből való vitézeink által ki üzettettek Márt. 28-dik napján. A' mint a' *Bétsi* udvari újság fel jegyzi, ezen velek való tsatában 60 Frantzia vesztette el életét, vitézeink között pedig egy sem, hanem csak 15 kaptak sebet, azt is csak gyengét.

2. Más közönséges levelekből.

A' Palatinátusi Vál. Fejedelemségből Mártz. 25-dik napján. Még most is szüntelen sattsollyák a' szegény lakosokat a' Frantziák, és tellyességgel tekintetbe nem veszik, hogy tolvajló társaik a' tsont velőt is ki szívták a' szegénységnek testéből. A' melly helység a' reá vettett sattsot ki nem fizetheti, kezeseket kényszerítetik állítani 's küldeni, az elégtételnek ideig. Következendő, néhány közönségekhez küldetett sattsoló levél az egész környéket nagy félelembe és nyughatatlan-ságba ejtette:

Az égyetlen egy, és el-oszolhatatlan Frantzia Republikának nevében.

„Én a' Köz. jóra ügyelő commissiónak a' „Palatinátusi tartománynak ki üresítésére küldett ágense, jelentem tinéktek *Kirchheim* lako-

„ sinak , hogy én el úntam utánnatok hitszegők
 „ után várakozni. Tudjátok meg, hogy kemény-
 „ nyen meg szokta büntetni azokat a' Frantzia
 „ Respublika , a' kik vagy maga , vagy ágensei
 „ iránt való hiveségtelenségbe tapaszaltatnak ; jól
 „ tudjátok , hogy az általatok adatott kezesek
 „ szabadon bocsátatván titkon el szöktének ; jól
 „ tudjátok , hogy a' kivánt satznak meg fizeté-
 „ sét meg ígértétek , hanem mint hitetlen embe-
 „ rek bé nem tellyesítettétek szavaitokat. Annak-
 „ okáért halljátok meg , hogyha 12 órának el-
 „ forgása alatt , a' kivánt summa pénzt és ele-
 „ séget meg nem fizetitek , mint pártosokkal úgy
 „ fogunk veletek bánni. *Vachenheimban a' Ger-
 „ minálnak 2-dik napján* (értsd Böjtmás hólnap-
 „ ját.) a' Frantzia Respublikának második eszten-
 „ dejében.

Lautterekben Már. 24-dikén. Ismét az a' rettentő hir szárnyál környékeinkben , hogy újonnan meg látogatnak bennünket a' kégyetlen Frantziák , sőt a' mint tapaszaltuk , mind alább alább vonódnak a' *Lauter* vize mellett. Tegnap mintegy 100 emberből álló Frantzia commandó vólt az úgy nevezett *Juh* malomnál *Olsbrükken-től* nem messze , 's valamit talált mind el rablotta. A' nem régiben Frantzia Országból jött , és most *Schönnenberg* és *Onbach* közt táborozó Fr. ármádia , mellynek fel-tett tzellya a' desertoroknak vallás-tételek szerént , a' *Treviri* V. Fejedelemségbe bé ütni , és ottan minden klastromokat , és fundátziókat ki üresíteni , nem kevés nyúghatatlanságot okozott minékünk.

Eggy *Kéthidből* (*Zweybrükkenből Bipontból*) jött magános levél ekként festi le azon tartomány-
 nak mostani szomorú sorsát : Itten felettébb való nagy szükség vagyon , más húst nem ehetnek a' szegény lakosok , hanem tsak a' Frantziáknak számokra le vágatott marháknak bélit ; a' tehetősebbek lopva vitetnek magoknak *Kasselből*

fejér kenyeret, a' szegénység pedig romlott lisztből süttetett kenyérrel töltik gyomraikat, melly miatt annyira el is hatalmazott köztök a' nyavalya, hogy minden nap 10 's több emberek is meg halnak. A' kiknek valamitskéjek maradt, félvén a' rajtok esendő nagyobb nyomorúságtól és inségtől, ki vándorolnak honnyaikból.

Elegyes Tudósítások.

Éggy közönséges újság levél azt beszéli, hogy a' *Sz. Domonkos* szigetében lakó szeretsenek nem akarják a' *Párisi* N. Gyűlés által nékik ajándékozott természeti szabadságot el fogadni, hanem továbbá is azon sanyarú állapotban kívánnak maradni, mellyben eddig éltenek. Igen nagy hitel kell ezen hirnek, és a' kik tudják, minémű állapotban vóltanak eddig ezek a' szerentsetlen emberek, és hányszor fogtanak fegyvert uraik ellen, annak hitelt nem adhat. — *Moir* és *Palmeren* kívül még két nevezetes Scótusok sententziáztattak a' *Botány - Bajba* való küldetésre, u. m. *Margaroth* és *Gerard*; az utólsóbb egy-könyvet is irt ezen tzim alatt *Convent*, mellyben azt akarja meg mutatni, hogy egyedül az illetén gyűlés mentheti meg a' Scótziabélieket a' végső veszedelemtől.

Ugy hallatik, hogy az Orosz Császárné és Prussziai király minden végezéseit el törölték a' *Grodnoi* Köz. Gyűlésnek, és meg parantsolták a' Lengyeleknek, hogy minél elébb újjabb gyűlést hirdessenek *Varsóviába*, mellyben Lengyel Országnek meg maradott tartományait is fel akarják magok közt osztani. E' miatt nemtsak békételenkednek a' Lengyelek, hanem már egynéhány ezer ember öszve is tsatolta magát a' *Pétervári*, és *Berlini* udvarok fel tételeknek meg akadályoztatására, 's talám az északi Birodalmak is egygyet fognak velek érteni.

Béts.

Múlt pénteken ment el innen a' *Rajna* mellett táborozó Cs. K. hadi sereghez Fels. *Albert* Saxoniai és Tessini hertzeg, mint a' Német Birodalombeli hadi seregeknek fő kormányozója, Fels. hitvesével *Mária Kristina* fő hertzeg asszonyal égyütt. Követte más nap reggel őket *Maximilián* fő hertzeg, és Kolóniai Választó Fejedelem is.

A' miólta uralkodó Felséges Fejedelmünk dicsösséges őseitől reá maradott királyi izékbe ült, azóltá'ói fogva, minden gondolattyát és erejét arra méltóztatta fordítani, hogy minden alatta valóinak közönségesen, különössen pedig hadi seregeinek, mint királyi koronája óltalmazóinak, és a' közönséges bátorság és tsendesség oszlopainak bóldogságokat munkálkodhassa, következésképen hogy a' beteg és sebes katonák orvoslásokra a' legalkalmasabb eszközök forditattassanak.

Jóllehet ő Felsége tökéletesen meg legyen dicsösséges ősei által e' részben tett bölts rendelkezésinek hasznos mivóltáról győzettetve; mivel mindazáltal azt is bizonyossan tudja, hogy az orvosi tudomány naponként mind jobban jobban közelit a' természetnek mivóltával leg inkább meg égyező égyügyűségéhez: ahozképest egygy olly plánumot kíván ő Felsége, az orvosi tudományban jártos és értelmes orvosok és seborvosok, kiváltképen pedig a' gyakor tapasztalás által szemessé tetett tábori orvosok és seborvosok által magának készittetni, melly ízerént, a' beteg és meg sebesittetett katonáknak károk és veszedelmek nélkül, égyügyűbb módon lehessen az eddig tudva lévő tábori szereknek alkotmányát organizálni. — E' végre öt jutalmat rendelt ő Felsége; az első 100, a' második 70, a' harmadik 50, a' negyedik és ötödik pedig 40 aranyból, vagy annyit érő medalliákból, avagy emlékeztető pénzekből fognak állani. A' jutalomra fel tetett kérdések pedig e' következők: —

1. Mellyek azok az égygyügyü szerek, a' *Trattner* könyv-nyomtató sajtójában, 1789 ik elztendőben ki jött, és ezen folyó 1794-dik elztendőben ismét ki adattatott a' Cs. K. tábori Seborvosoknak számokra készítettett Regulamentomnak első részében lévő szerek között, a' mellyeket ki lehetne azokból hagyni, és mitsoda fundamentomból lehetne azokat ki hagyni? Ellenben mellyek legyenek azok között a' leg hasznosabbak és elkerülhetetlenül szükségesek? mellyek találtattak olyanoknak lenni a' tapasztalás által? mellyek azok közt idegen termések? nintsenek é az Ausztriai birodalmakban hasonló, 's ugyan azon erejű és hasznú productumok, avagy termések?

2. Mellyek legyenek a' fellyebb említett könyvben lévő öszve szerkeztetett gyógyító szerek között elkerülhetetlenül szükségesek, és mitsoda okokból nem szükségesek? Ellenben mellyek, mind hathatos égygyügyüségekre, mind hasznos vóltokra, mind pedig romolhatatlanságokra nézve méltók a' meg hagyattatásra? nintsenek é ezen öszve tétetett szerek (*medicamenta composita*) közt olyanok, mellyek egymásnak hathatosságát kissebbitik, és igen költségesek? miként lehetne azokat égygyügyübben, kevesebb költséggel, 's kevesebb munkával hathatosságoknak kára nélkül el készíteni?

3. Minthogy a' *Chemiai* experimentumok, az az, próbák által nagyon meg világosított a' *Pharmacia*, az az, a' gyógyító szereknek készítettését, és égygybe szerkeztetését tanító tudomány, határoztasson meg, miképen lehessen a' tábori apotékába fel vétetendő *chemiai praeparatumokat* égygyügyübben, bátorságosabban, és kevesebb költséggel készíteni, mint eddig? 's miben állyon ez a' meg jobbitatott szerek készítésének módja?

4. Mellyek legyenek azok a' szereknek laistromában fel nem jegyeztetett magános, és öszve

tétetett gyógyító szerek (*medicamenta simplicia et composita*), a' mellyek hathatosságokra nézve el kerülhetetlenül szükségeseknek, és a' gyakor próba által hasznosoknak lenni találtattak?

5. Minthogy el kerülhetetlenül szükséges, hogy mind a' katonáknak, mind a' parafztnak jó orvosa és seborvosa légyen, következésképen, hogy ezek érthessék az égygyügyü gyógyításnak mesterségét, az a' kérdés, miként lehetne az orvosi tudományt tanító Professoroknak adattatott oktatás szerént (melly *Trattnernél* 1784 dik elztendőben két részben jött ki) a' Jósefina medica és chirurgica académiában lévő tanításnak és tanulásnak módját meg változtatni, úgy, hogy a' tanuló ifjak, a' nevezett académiához ragalztatott katonai ispotályban mingyárt elejénten a' gyógyító mesterség égygyügyüségének útjára vezetessenek; azok a' tábori idősb seborvosok pedig, a' kik a' regementektől tanulás végett ide hivattatnak, itt lételeknek ideje alatt tökéletessen meg tanulhassák az égygyügyü és hathatos gyógyításnak mesterségét.

Ezekre nézve meg kívántatik, hogy azok, a' kik ezen kérdésekre jutalomért dolgozni fognak.

- a.) A' fel tett tárgyakat minden ide 's tova való tsavargás nélkül, 's égyyenessen dolgozzák ki.
- b.) Szüntelen szemeik előtt tartsák az Austriai katonaságnak alkotmányát.
- c.) Ollyatén requisitumokat keressenek, a' mellyek *Donald Alonsó* értelme szerént, minden helyesen készült tábori apotékákban szükségesek.
- d.) Hogy az éppen mostan sajtó alatt lévő Austriai Provincialis Pharmacopéát szüntelen szemeik előtt tartsák, következésképen, mind a'

chémiai, mind a' pharmaciai praeparátumokra nézve úgy intézzék projectumaikat, hogy ezek a' mennyire lehet, azzal meg éggyezzenek.

A' készítettendő irásokat egyenesen az ő Felsége cabinétjába kelletik küldeni illyetén tzim alatt: *Andas Kabinet Seiner K. K. Majestaet, in Wien*, és mind egygy, akár német, akár olasz, akár ángius, akár frantzia, akár deák nyelven készittsék azokat. — A' terminus ezen mostan folyó esztendőnek végéig leszen. A' ki munkáját fel küldendi, égggy ahoz ragasztatandó petsétes billétben belől jegyezze fel maga nevét, rangját, és lakásának helyét, a' billétnek külső részére pedig írja fel azon symbolumot, mellyet irásának elejére fog tenni. *Betsben 19 Mártii 1794.*

* * *

Harmadszori Tudósítás.

A' finom gyapjas Spanyol Júhokról.

Tudva van elegendőképen, melly nagy hasznot vesznek abból sok Országok, különösen Spanyol Ország, és Anglia, mind a' mezei gazdaságra, mind pedig a' kereskedésre nézve, hogy a' juhok gyapjút finomabbá tették. Egynéhány esztendőktől fogva a' Császári és Királyi Birodalomban is fel ébredtek sokan ezen nemes példára, és nem kevés haszonnal fáradoznak a' gyapjúnak finomabbá való tételében.

Magyar Országot az Isten szép mezőkkel, és számos ezen nevű marhákkal bőven meg áldotta,

úgy hogy, ha ezen jó igyekezet közönségesen elterjednék az Országban, oly nagy hasznokat hajtana az a' hazafiaknak, hogy valóban felérne az azokkal, mellyeket vesznek abból idegen Országokban.

Meg kell vallani, hogy a' gyapjúnak finomabbá való tételele, nem könnyű dolog, ahoz tsak sok elztendőknek leforgások alatt esett ellések (nemzések, avagy generátziók) és tetemes költségek által lehet jutni. Ilyen nehézségek, és költségek után érte el tzellyát eggynehány elztendőkkel ez előtt azon jó igyekezet, melly az Enyengi Uralomban, nem mellze Székes-Fejérvártól állott fel, hertzeg *Battyányi* Kárdinális és Primás ő Eminentziájának, nem külömben *Pádei Ormósdy* úr, királyi Tanátsos, és az egész Primási Birtokok tökéletes hatalmú Igazgatójának (Regens) segedelme által, melly igyekezet annyira ment már a' finom gyapjas Spanyol juhoknak szaporításában, hogy már most minden elztendőben eggynehány ezer az első, második, vagy harmadik ellésből való darab juhokat adhat el az azokat szaporítani kívánó uraknak: úgy hogy már most a' juhgyapjúnak finomositása mind hamarább, mind kevesebb költséggel is gyarapodhat a' Magyar Hazában.

Ezen juhok a' leg finomabb gyapjújú Spanyol juhoktól veszik eredeteket, 's már a' Magyar levegő éghez hozzá is szoktak. A' gyapjújok oly finommá változott már, hogy a' harmadik ellés után való gyapjú éppen olyan, mint a' valóságos Spanyol gyapjú, 's azon az árron el is megy: a' második ellésű juhokról nyirt gyapjú, mind minéműségére, mind árrára nézve közelit a' harmadik ellés után valóhoz: az első ellésűekről vett gyapjú is mind finomságára, mind árrára nézve sokkal felül haladja a' közönséges gyapjút. — Vagynak ezen külömb-külob-féle nemű juhokból mind bárányok, mind öreg juhok is el adók.

Kosokat egyedül tsak a' harmadik, az az, a' legfinomabb ellésből lehet kapni.

A' juhok árra ellések 's idejekhez képest külömb-külömb-féle: azonban az árrok nem nagy azon hasznokhoz képest, mellyeket hajtának közönségesen. Eggy nyöstény báránynak az első ellésből 2 for. az árra, a' második ellésből 3 for. 30 kr. a' harmadikból 4 for. 30 kr. Eggy anya juhnak az első ellésből 3 for. az árra; a' másodikból 5 for.; a' harmadikból 6 for. Eggy a' harmadik ellésből való kos báránynak 6 for. 40 kr. az árra, eggy üző kosnak pedig 16 for. Az ezeket magoknak meg szerezni kívánók jelenthetik magokat akár Bétsben *Holzmeister* Cs. K. udvari Tanátsos úrnál, ilyen tzim alatt: *An den K. K. Hofrath Herren von Holzmeister in Wien*, avagy Enyengen *Deim* fő juhmaster úrnál következő boriték írás alatt: *An den Oberschafmeister Deim in Enyeng nächst Stuhlweissenburg*. — Hogy a' vevők bizonyosok lehessenek a' felől, ha kívánságokat lehet é ebben az esztendőben telyesíteni, vagy talám kérettetni fognak a' jövő esztendeig való várakozásra, ne sajnálják magokat mennél hamarább jelenteni, leg fellyebb Junius utólsó napjáig. A' levelekre minden idő halasztás nélkül válaszkok fognak adattatni. A' megvásárlott juhokat tettések szerént elébb is el hajtathják az azokat meg vásárlott urak, tsak arra kérettetnek, hogy Sept. utólsó napjánál későbbre azt tellyességgel ne halasszák.